

BEROEPSGEHEIM

Digitale Studiedag Tienerpooierproblematiek

10 mei 2022

TERRIJN Wouter

Wat te verwachten?

- Beroepsgeheim
 - Introductie
 - Wie heeft het
 - Wat is geheim
 - Wanneer schending
 - Uitzonderingen
 - Vuistregels
- Rol van het parket
- Besluitend
- Vragen?

Beroepsgeheim

- Introductie
- Wie heeft beroepsgeheim?
- Wat is geheim?
- Wat is schending van beroepsgeheim?
- Wanneer mag/moet men toch spreken?
- Enkele vuistregels

Beroepsgeheim

- Basis
 - noodzaak om veiligheid te waarborgen van wie zich aan houder van beroepsgeheim moet toevertrouwen en om iedereen toe te laten de verzorging te krijgen die vereist is, ongeacht de oorzaak ervan
 - zou de hulpzoekende, indien hij zou weten dat de hulpverlener dit zou bekend maken, aarzelen om hulp te zoeken ?
 - Dubbele doelstelling:
 - bescherming van het algemeen belang (vertrouwen in beroep en maatschappelijk belang) (Cass. 30.10.1978 en Cass. 16.12.1992)
 - bescherming van het privaat belang van de cliënt (Cass. 19.01.2001 en Cass. 7.03.2002)
- evolutie van absoluut karakter (algemeen belang) naar meer relatieve toepassing (belang van cliënt)

Beroepsgeheim

- Wettelijke basis = art. 458 Sw.
- Geneesheren, heekundigen, officieren van gezondheid, apothekers, vroedvrouwen en alle andere personen die uit hoofde van hun staat of beroep kennis dragen van geheimen die hun zijn toevertrouwd, en deze bekendmaken buiten het geval dat zij geroepen worden om in rechte of voor een parlementaire onderzoekscommissie getuigenis af te leggen en buiten het geval dat de wet, het decreet of de ordonnantie hen verplicht of toelaat die geheimen bekend te maken, worden gestraft met gevangenisstraf van een jaar tot drie jaar en een geldboete van honderd euro tot duizend euro of met een van die straffen alleen

Beroepsgeheim

Wanneer is er een schending beroepsgeheim?

Vier vragen:

- Heb ik beroepsgeheim?
- Is de informatie die ik wil delen een geheim?
- Is deze vorm van bekendmaking verboden?
- Kan ik beroep doen op een uitzonderingsregel?

Heb ik beroepsgeheim ?

- Ik behoor tot een wettelijke categorie:
 - art. 458 Sw.
 - bijzondere wetten
- Ik ben een 'noodzakelijke vertrouwenspersonen'
(begrip door rechtspraak ontwikkeld)

Heb ik beroepsgeheim ?

- in de wet opgesomd:
 - in 458 Sw:
 - geneesheren, heelkundigen, officieren van gezondheid, apothekers, vroedvrouwen
 - in (vele) bijzondere wetten:
 - o.a. familiale bemiddelaars, schuldbemiddelaars , leerlingen-begeleiders, adoptiediensten, postbeambten , privé-detectives , politie, al wie medewerking verleent aan het gerechtelijk onderzoek
 - al wie in het kader van **welzijnswerk** in contact komt met gebruikers (art. 9 Decreet 8.05.2009 betreffende het algemeen welzijnswerk)
 - al wie medewerking verleent aan de toepassing van het decreet **Integrale Jeugdhulp** (Art. 7 Decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp)

Heb ik beroepsgeheim ?

- ‘noodzakelijke vertrouwenspersonen’
 - personen die een functie of een missie met een vertrouwelijk karakter uitoefenen en die door de wet, de traditie of de gewoonte als noodzakelijke bewaarders van de hun toevertrouwde geheimen worden beschouwd
 - Vb.: advocaten, notarissen, gerechtsdeurwaarders, magistraten, griffiers, priesters/bedieners eredienst, vertalers, gerechtelijke deskundigen, medewerkers van houder van beroepsgeheim, justitieassistenten, **erkende opvangcentra mensenhandel (Payoke, Pag-Asa, Sürya),....**

Heb ik beroepsgeheim ?

in kader van problematiek tienerpooiers:

- WEL
 - politie, parket, jeugdrechter
 - sociale dienst jeugdrechtbank
 - Jeugdhulpverlening
 - OCJ, VK, toegangspoort
 - erkende opvangcentra (Payoke, Pag-Asa, Sürya)
 - medische sector
- NIET
 - school
 - ouders
 - bedrijven: horeca, taxi's, boekhouders,...

Is iets een (beroeps)geheim?

- Geheim = algemeen onbekend feit dat onbekend moet blijven
 - ter kennis gekomen wegens zijn staat of beroep
 - zowel meegedeeld door/namens de cliënt als door eigen waarnemingen en vaststellingen
 - ! ook 'gewone' cliëntgegevens: identiteit, contactgegevens
- Niet:
 - wat men als privé-persoon te weten komt
 - wat men buiten context van hulpverlening te weten komt
 - vb. cliënt steelt in burelen hulpverlener
 - algemeen bekende gegevens (! louter bevestiging/ ontkenning van niet algemeen bekend gegeven = geheim)
 - wat men te weten komt binnen 'rapportagemandaat' of aanstelling als deskundige (! geen andere mededelingen)

Welke mededeling is verboden?

He, pssst, Kun je een
beroepsgeheim bewaren?

Welke mededeling is verboden?

“ elke opzettelijke bekendmaking aan derden “

- Bekendmaking
 - ongeacht de wijze waarop: mondeling, laten meekijken,...
 - ook bevestiging/ontkenning van informatie
- Opzettelijk: wetens en willens
 - geen bijzonder opzet vereist (vb. oogmerk om te schaden)
 - geen louter nalatigheid/ onoplettendheid
- Aan derden
 - ieder ander dan geheimdrager en cliënt: erga omnes
= directie, **collega's**, andere hulpverleners,...
 - uitz.: - gedeeld beroepsgeheim
- mededelingen aan disciplinaire overheden (die zelf ook gebonden zijn door het beroepsgeheim)

Welke mededeling is verboden?

Gedeeld beroepsgeheim

Voorwaarden

- t.a.v. ander door beroepsgeheim gebonden persoon
- binnen zelfde doelstelling of hulpverleningscontext (dus NIET tussen hulpverlener en politie !)
- enkel met betrekking tot de noodzakelijke gegevens
- in het belang van de cliënt
- met medeweten van de cliënt

Welke mededeling is verboden?

Gedeeld beroepsgeheim in jeugddecreet

Art. 73

Onderlinge uitwisseling van persoonsgegevens tussen verschillende personeelsleden van de betrokken actoren:

- binnen de toegangspoort voor zover nuttig voor indicatiestelling of jeugdhulpregie
- binnen gemandateerde voorziening voor zover nuttig voor effectieve aanpak
- binnen sociale dienst voor zover nuttig voor effectieve aanpak

Art. 74

Uitwisseling van persoonsgegevens tussen de toegangspoort, de gemandateerde voorzieningen, de sociale diensten en de jeugdhulpaanbieders en de andere personen en voorzieningen die jeugdhulpverlening aanbieden:

- met respect voor bepalingen wet bescherming persoonsgegevens
- alleen m.b.t. gegevens die noodzakelijk zijn voor de jeugdhulpverlening;
- alleen in belang van personen tot wie de jeugdhulpverlening zich richt;
- zo veel mogelijk met instemming van de persoon op wie de gegevens betrekking hebben

Welke mededeling is verboden?

Gevolgen

- Strafsanctie
1 tot 3 jaar en/of geldboete van 100 tot 1000 euro (x 8)
- Tuchtsanctie
indien tuchtstatuut
- Arbeidsrechtelijk gevolg
zware fout = ontslag om dringende reden
- Burgerrechtelijk gevolg
schadeclaims

- Ontoelaatbaar als bewijs (procedurefout)
- Einde vertrouwensrelatie

Uitzonderingen

- Wanneer MAG men spreken?
 - **getuigenis in rechte** of voor parl. onderzoekscommissie
 - **noodtoestand**
 - feiten waarvan **patiënt slachtoffer** is
 - eigen verdediging
 - deskundigenonderzoek (binnen kader van opdracht)
 - art. **458 bis Sw (spreekrecht)**
 - art. **458 ter Sw (casusoverleg)**
 - art. **75/1 Decreet integrale jeugdzorg**
- Wanneer MOET men spreken?
 - wettelijke meldingsplicht (eigenlijk vermomd meldingsrecht)
 - schuldig verzuim (art. 422 bis Sw.)

Spreekrecht

Getuigenis in rechte of voor parlementaire onderzoekscommissie (art 458 Sw)

- een houder van beroepsgeheim kan vrijuit spreken in geval van verhoor onder eed ten aanzien van rechter (onderzoeks- of bodemrechter) of parlementaire onderzoekscommissie
 - meestal via mini-onderzoek t.a.v. onderzoeksrechter
 - idem voor overlegging van stukken/ schriftelijke verklaring
- houdt geen spreekplicht in
 - wel verplichting om te verschijnen en eed af te leggen

wie nuttige info wil delen, kan verhoor onder eed afleggen in handen van onderzoeksrechter

Spreekrecht

Noodtoestand

- beroepsgeheim moet wijken voor een hoger belang
vb. gevaar voor fysieke integriteit
- er is een actueel, zeker en ernstig gevaar voor het beschermde belang (**clear and present danger**)
- schenden van het beroepsgeheim is de enige mogelijkheid om het dreigende kwaad te mijden
- !! geldt voor **toekomstig** risico – laat niet toe geheimen (misdrijven) uit het verleden te onthullen

beroepsgeheim moet wijken voor hoger belang in geval zekere en ernstige dreiging

Spreekrecht

I.v.m. feiten waarvan patiënt is slachtoffer

- Het verbod van artikel 458 Strafwetboek geldt niet voor feiten waarvan de patiënt of cliënt het slachtoffer is geweest (Cass., 9.02. 1988, Cass. 18.06.2010, Cass. 26.03.2021)
- = in het belang van de cliënt
- enkel voor melding aan politie/justitie
- enkel indien hulpverlener enkel het slachtoffer als patiënt/cliënt heeft

geen schending beroepsgeheim in geval van melding strafbare feiten waarvan cliënt slachtoffer is geworden

Spreekrecht

Eigen verdediging

- houder van beroepsgeheim is niet strafbaar indien hij 'geheimen' onthult, wanneer hij zich in rechte moet verdedigen
- beperkt tot noodzakelijke gegevens voor verdediging
- voorbeelden:
 - hulpverlener wordt gedagvaard door zijn cliënt wegens beroepsfouten
 - hulpverlener wordt vervolgd wegens misdrijven gepleegd in zijn functie (vb. zedenfeiten)
 - houder van beroepsgeheim stelt vordering tot betaling in tegen zijn klant/patiënt

Spreekrecht

Deskundigenonderzoek

- geen beroepsgeheim t.o.v. opdrachtgever
 - !! wel ten aanzien van derden
- binnen kader van opdracht
 - !! geen andere informatie meedelen dan wat past binnen de opdracht
- open en duidelijk communiceren met cliënt !!

Spreekrecht

Art. 458 bis Sw

Eenieder, die uit hoofde van zijn staat of beroep houder is van geheimen en hierdoor kennis heeft van een misdrijf zoals omschreven in de artikelen 371/1 tot 377, 377quater, 379, 380, 383bis, §§ 1 en 2, 392 tot 394, 396 tot 405ter, 409, 423, 425, 426 en 433quinquies, gepleegd op een minderjarige of op een persoon die kwetsbaar is ten gevolge van zijn leeftijd, zwangerschap, partnergeweld, gebruiken van geweld, gepleegd omwille van culturele drijfveren, gewoontes, tradities, religie of de zogenaamde “eer”, een ziekte dan wel een lichamelijk of geestelijk gebrek of onvolwaardigheid kan, onverminderd de verplichtingen hem opgelegd door artikel 422bis, het misdrijf ter kennis brengen van de procureur des Konings, hetzij wanneer er een ernstig en dreigend gevaar bestaat voor de fysieke of psychische integriteit van de minderjarige of de bedoelde kwetsbare persoon en hij deze integriteit niet zelf of met hulp van anderen kan beschermen, hetzij wanneer er aanwijzingen zijn van een gewichtig en reëel gevaar dat andere minderjarigen of bedoelde kwetsbare personen het slachtoffer worden van de in voormelde artikelen bedoelde misdrijven en hij deze integriteit niet zelf of met hulp van anderen kan beschermen.

Spreekrecht

Art. 458 bis Sw

- houder van beroepsgeheim
- kennis van één van volgende misdrijven:
 - voyeurisme, aanranding van de eerbaarheid, verkrachting, grooming, aanzetting tot ontucht, prostitutiemisdrijven, kinderporno
 - doodslag, moord, vergiftiging
 - slagen en verwondingen, toedienen schadelijke stoffen, genitale verminking
 - verlating kinderen, onthouding voedsel/verzorging aan kinderen
 - mensenhandel
- ten aanzien van minderjarige of bijzonder kwetsbaar persoon

Spreekrecht

Art. 458 bis Sw

- ernstig en dreigend gevaar voor de fysieke/ psychische integriteit
- van minderjarige / kwetsbare persoon OF andere minderjarige / kwetsbare persoon
- integriteit kan niet zelf of met hulp van anderen beschermd worden
- facultatieve melding aan procureur des Konings

geen schending beroepsgeheim in geval van melding aan parket van strafbare feiten zoals omschreven in 458bis

Spreekrecht

Art. 458 ter Sw (casusoverleg)

§ 1. Er is geen misdrijf wanneer iemand die uit hoofde van zijn staat of beroep houder is van geheimen, deze meedeelt in het kader van een overleg dat wordt georganiseerd, hetzij bij of krachtens een wet, decreet of ordonnantie, hetzij bij een met redenen omklede toestemming van de procureur des Konings.

Dit overleg kan uitsluitend worden georganiseerd, hetzij met het oog op de bescherming van de fysieke en psychische integriteit van de persoon of van derden, hetzij ter voorkoming van de misdrijven bedoeld in Titel I ter van Boek II of van de misdrijven gepleegd in het raam van een criminele organisatie, zoals bepaald in artikel 324bis.

De in het eerste lid bedoelde wet, decreet of ordonnantie, of de met redenen omklede toestemming van de procureur des Konings bepalen ten minste wie aan het overleg kan deelnemen, met welke finaliteit en volgens welke modaliteiten het overleg zal plaatsvinden.

§ 2. De deelnemers zijn tot geheimhouding verplicht wat betreft de tijdens het overleg meegedeelde geheimen. Eenieder die dit geheim schendt, wordt gestraft met de straffen bepaald in artikel 458.

De geheimen die tijdens dit overleg worden meegedeeld, kunnen slechts aanleiding geven tot de strafrechtelijke vervolging van de misdrijven waarvoor het overleg werd georganiseerd

Spreekrecht

Art. 458 ter Sw

- Krachtlijnen :
 - installeert spreekrecht – geen spreekplicht
 - preventief karakter
 - wederzijds vertrouwen en respect voor elkaars rol

onrustwekkende informatie → delen → aftoetsen

(= puzzelstukjes samenleggen m.o.o. passende interventies)

- Kan enkel binnen een vooraf vastgelegd kader:
 - vastgelegd in wet, decreet of ordonnantie
 - vastgelegd in protocol met toestemming van procureur des Konings

Spreekrecht

Art. 458 ter Sw

- Finaliteit, deelnemers en modaliteiten moeten vooraf bepaald worden
- Beperkte bescherming
 - geheim delen dat geen betrekking heeft op finaliteit van overleg = schending
 - geheim delen buiten overleg = schending
- Strafvervolgning op basis van informatie uit casusoverleg
 - misdrijven waarvoor het overleg werd georganiseerd: geen probleem
 - info over andere misdrijven: niet bruikbaar als bewijs
(! deze info kan als inlichting het begin zijn van een onderzoek)

Spreekrecht

Art. 458 ter Sw

- Verslagen bestemd voor de jeugdrechter
 - info kan gedeeld worden - verslagen niet neerleggen/ informatie uit verslagen niet elders aanwenden
- Advocaten
 - uitgesloten wanneer gedeelde informatie incriminerend is voor cliënt
- Overleg op basis van toestemming procureur des Konings
 - in de vorm van een protocol
 - Vb. Ketengerichte aanpak intrafamiliaal geweld
Family Justice Centers
 - kan uitzonderlijk voor concrete casus (ad hoc)

geen schending beroepsgeheim in geval van informatiedeling binnen casuoverleg zoals omschreven in 458ter

Spreekrecht

Decreet integrale jeugdzorg: art. 75/1 (sinds 29.08.2016)

er is (enkel) gegevensoverdracht mogelijk tussen enerzijds jeugdhulpaanbieders (ander dan de gemandateerde voorziening) en anderzijds jeugdmagistraten en de sociale diensten indien:

- schriftelijke instemming minderjarige ($\geq 12j$) en ouders, OF
- schriftelijke vraag van jeugdmagistraten (of sociale diensten), voor de basisgegevens met betrekking tot:
 - 1° de identificatie van de betrokken partijen;
 - 2° feit of er jeugdhulpverlening is aangevat, wordt voortgezet of is beëindigd

mededeling basisgegevens op schriftelijke vraag parket is geen schending beroepsgeheim

Spreekplicht

Wettelijke meldingsplicht (art. 458 Sw)

“het geval dat de wet hen verplicht die geheimen bekend te maken”

- specifieke rapportageplichten in bijzondere wetten
 - Medisch: aangifte besmettelijke en seksueel overdraagbare ziekten; aangifte bevalling en geboorte; COVID; RIZIV-reglementering; specifieke meldingsplicht apothekers (K.B. 21.01.2009),...
 - Strafrechtelijk: terrorismebestrijding, witwaspraktijken, forensische rapportageverplichtingen
- wettelijke aangifte verplichtingen:
 - Art. 29 Sv.: meldingsplicht voor overheidspersoneel
 - Art. 30 Sv.: meldingsplicht voor burgers (getuigen van een aanslag)
 - Art. 20 K.B. 31 mei 1885: meldingsplicht voor artsendeze verplichtingen zijn niet gesanctioneerd en ondergeschikt aan 458 Sw (uitz. voor politie/justitie geldt aangifteplicht)

Spreekplicht

Schuldig verzuim (art. 422 bis Sw.)

(...) hij die verzuimt hulp te verlenen of te verschaffen aan iemand die in groot gevaar verkeert, hetzij hij zelf diens toestand heeft vastgesteld, hetzij die toestand hem is beschreven door degenen die zijn hulp inroepen.

Voor het misdrijf is vereist dat de verzuimer kon helpen zonder ernstig gevaar voor zichzelf of voor anderen. Heeft de verzuimer niet persoonlijk het gevaar vastgesteld waarin de hulpbehoevende verkeerde, dan kan hij niet worden gestraft, indien hij op grond van de omstandigheden waarin hij werd verzocht te helpen, kon geloven dat het verzoek niet ernstig was of dat er gevaar aan verbonden was.

straf:

8 dagen tot 1 jaar en/of boete 50 euro tot 500 euro

indien ten aanzien van minderjarige of bijzonder kwetsbaar persoon:

2 jaar

Spreekplicht

Schuldig verzuim (art. 422 bis Sw.)

- iemand in groot gevaar:
 - ernstig, reëel en actueel
 - aantasting integriteit, vrijheid, eerbaarheid (levensgevaar \neq vereist)
 - ongeacht oorzaak van gevaarssituatie (ook eigen gedrag)
- zelf vastgesteld of beschreven door wie hulp inroept
- verzuim om hulp te verlenen of te verschaffen
 - ongeacht gevolgen (mislukte of onhandige hulp \neq verzuim)
- hulp was mogelijk zonder ernstig gevaar voor zichzelf of derden
- algemeen opzet: wetens en willens
 - strenger voor professionals: artsen, politie,...

wie kennis heeft van iemand in groot gevaar MOET zo nodig zijn beroepsgeheim opzijschuiven

Beroepsgeheim samengevat

- Heb ik beroepsgeheim?
- Is het een geheim?
- Is mededeling schending beroepsgeheim?
- Uitzonderingen
 - spreekplicht: schuldig verzuim (ernstig, reëel en actueel gevaar)
 - spreekrecht: procedure respecteren
 - onderzoeksrechter
 - cliënt = slachtoffer
 - noodtoestand
 - spreekrecht 458 bis Sw (aan Procureur)
 - casusoverleg (458 ter Sw)
 - mededeling gegevens conform jeugddecreeet

Enkele vuistregels

- Werken via cliënt: hij/zij kan vrij meedelen
- In jeugdhulpverlening geldt beroepsgeheim
 - voor iedereen (alle medewerkers)
 - ten aanzien van iedereen (= directie, bestuurlijke overheid, andere hulpverleners, familie,...)
- Twee belangrijke criteria:
 - is de cliënt dader of slachtoffer?
 - gaat het om feiten uit het verleden of in de toekomst?
- Correct melden
 - nooit telefonisch
 - rechtstreeks aan procureur
 - beslissingsproces gedetailleerd noteren in dossier

Situering rol parket

- Rol parket inzake beroepsgeheim
- Praktisch

Rol parket inzake beroepsgeheim

- Perspectief is altijd opsporingsonderzoek:
 - Schending beroepsgeheim (zwijgplicht)
 - Schending beroepsgeheim is misdrijf in hoofde van de geheimplichtige (Art. 458 Sw)
 - Schending beroepsgeheim kan verkregen bewijs onwettig maken en dus 'procedurefout' opleveren
 - Schuldig verzuim (spreekplicht)
 - Niet spreken/melden kan misdrijf uitmaken zelfs voor houder van beroepsgeheim (Art. 422bis Sw)
- Praktisch:
 - vooral procedurele impact
 - geen vervolging hulpverleners wegens schending beroepsgeheim
 - wel vervolging wegens schuldig verzuim
 - overleg cruciaal

Besluitend

- Beroepsgeheim quasi altijd aanwezig
- Mag niet het eindpunt zijn, maar moet beginpunt van overleg zijn
- Er zijn in de praktijk veel mogelijkheden tot delen van informatie
 - via de cliënt
 - mededeling gegevens conform jeugddecreeet
 - onderzoeksrechter
 - cliënt = slachtoffer
 - noodtoestand en 458 bis Sw (aan Procureur)
 - casusoverlegmaar procedure respecteren:
voorafgaand informeel overleg met parket
- Met respect voor elkaars rol – probleemoplossend werken om verschil te maken voor concrete gezinnen / personen / minderjarigen

Vragen ?

